

Stereotypiens dilemma

Iscenesettelser av etnisitet på «gata»

Sveinung Sandberg

Området rundt nedre Karl Johan, Oslo City og Oslo sentralstasjon er arena for en spesiell type maskulin gatekultur. I denne kulturen er det viktig å ha et rykte for å kunne forsvare seg selv, og ha venner som er villige til å stille opp hvis det skulle gå mot voldelig konfrontasjon. Artikkelen beskriver hvilke strategier unge gutter bruker for å iscenesette seg selv som farlige. Dette inkluderer en kvalitativ analyse av ulike kategorier ungdommene bruker for å beskrive seg selv og andre, samt den sentrale betydningen historier om vold har i dette miljøet. Datamaterialet er dybdeintervjuer med 30 ungdommer og feltarbeid i Oslo sentrum.

På et feltarbeid i Oslo sentrum sommeren 2004 ble jeg overrasket over hvordan jeg var mer tilbakeholden i møte med grupper av mørkhudete unge gutter enn i møte med andre. Selv om jeg prøvde å unngå klassisk stereotypifisering, slo hjertet raskere, blikket senket seg tidligere, og jeg vegret meg mer for å ta kontakt. Andre ganger misunte jeg følelsen av tilhørighet, både til andre personer og til området. Mye tydet på at minoritetsguttene kontrollerte deler av Oslo sentrum. De trakk for eksempel sjelden blikket, gestikulerte og utviste stor selvsikkerhet. Minoritetsguttene gjorde også etnisitet tydeligere enn det jeg har sett i andre sammenhenger. Bak disse enkle observasjonene skjuler det seg kanskje noen interessante sammenhenger.

Den symbolske forbindelsen mellom innvandrere/mørkhudete og kriminalitet er noe det kan slås politisk mynt på. I Frps nye valgbrøsjyre for Stortinget 2005 peker en maskert mann på oss med en hagle. Under står det: «Gjerningsmannen er av utenlandsk opprinnelse ...!». Forbindelsen kan også skape frykt for økonomisk tap. Nylig prøvde Thongruppen å bli

kvitt svarte dørvakter på utestedet Scotsman i Oslo. Begrunnelsen var at det kunne «se ut som om Ali Baba drev stedet» (Aftenposten 13.04.05). Hvorfor det knyttes en forbindelse mellom innvandrere/mørkhudete og kriminalitet, vet vi mindre om. Det kan nok føres tilbake til en rekke medieoppslag som viser at personer med innvandrerbakgrunn er overrepresenterte i politiets registre over personer som er dømt for voldskriminalitet. Et inntrykk som blir forsterket av en generell skepsis mot det fremmede og ukjente, eller ved mer konkrete mekanismer som at aviser trekker fram etnisk opprinnelse i kriminalsaker, men ikke i andre saker som sport og underholdning (Lindstad og Fjeldstad 2005). Til sammen tyder mye på at sammenhengen mellom mørkhudete og kriminalitet er sterkere i folks bevissthet enn i statistikkene. Vi vet for eksempel fra andre studier at 25 % av nordmenn tror at mer enn 20 % av asylsøkerne har begått kriminelle handlinger, det reelle tallet er en prosent.¹

Vi ser lignende tendenser i andre land. Internasjonal forskning viser at majoritetsbefolkningen tenderer mot å knytte kriminalitet og vold til bestemte etniske grupper (se f.eks. Chiricos mfl. 2001, Covington og Taylor 1991). I USA er enkelte områder fryktet på grunn av høy andel minoritetsgrupper (Chiricos mfl. 1997), og både «hvite» og i enkelte tilfeller også «svarte» frykter møter med ukjente «svarte» (St. John og Heald-Moore 1995). I USA går til og med enkelte så langt som å hevde at kriminalitet i opinionen grunnleggende blir sett som et «svart» fenomen (Jerome Miller i Chiricos mfl. 2004).

I artikkelen vil jeg se på minoritetsgutter i Oslo sentrum og hvordan selvpresentasjon og fremtoning kan tolkes opp mot en *forestilling* om kriminalitet som et «svart» fenomen. Området rundt nedre Karl Johan, Oslo City og Oslo Sentralstasjon er preget av ungdom fra østkanten og minoritetsetniske gutter (Krangle og Strandbu 1996, Øia 1998, 2000 Lien og Haaland 1998, Haaland 2000). Dominansen gjenspeiles i statistikk fra offentlige aktører i området, og mye tyder dessuten på at denne tendensen har forsterket seg de siste årene.² Overvekten av minoritetsgutter kan kanskje knyttes til at gutter med innvandrerbakgrunn og ungdom fra østkanten scorer høyt på uorganisert fritid eller «utelivsorientering» (Haaland 2000: 48, Øia 2000). Uorganisert fritid tilbringes ofte i offentlige rom, som oftest i bysentra, og Øia (2000) fant også at innvandrerungdom faktisk dro mer til sentrum enn norske ungdommer. Likevel, selv om disse gruppene får høyere score på uorganisert fritid, står ikke forskjellen i forhold til dominansen i deler av Oslo sentrum. Det foreliggende studiet kan belyse minoritetsguttene dominans. Bakteppet er tidligere studier av voldspregete gatekulturer, hvor aktørene har spesielle rationale for strategier, fremtoninger og handlinger.

Gatekultur

Sosiologien har en lang tradisjon for studier av ungdomsgjenger og gatekultur. Denne kulturen er ikke begrenset til gata, men finner likevel ofte sin mest rendyrkede form der. Det første store studiet sto Frederic Milton Thrasher (1928) for i Chicago i 1920-årene. En annen klassiker fra den samme tradisjonen er William Foote Whyte's *Street Corner Society* (1943). Sistnevnte studie er basert på deltakende observasjon av italienske immigranter i USA, og den beskriver hvordan de unge mennene utvikler en form for gatebasert gjengkultur med interne hierarkier. Felles for de tidlige amerikanske studiene er at gjengbegrepet ikke utelukkende er knyttet til kriminalitet og vold. Gjengene tolkes som sosiale organisasjoner. Perspektivet endret seg etter hvert, og de fleste studier av gatekultur de siste tiårene har lagt mest vekt på vold, kriminalitet eller rusmisbruk. Det som går igjen gjennom det meste av litteraturen, er likevel hvordan livet på gata fordrer spesielle ressurser og utvikler en spesiell type kompetanse og kunnskap.

Kompetansen og kunnskapen har blitt gitt ulike navn, som «street wise», «the code of the street» (Andersen 1990; 1999) eller «street literacy» (Cahill 2000). I Phillip Bourgois' moderne klassiker, *In Search of Respect* (2003: 135), bruker han Pierre Bourdieus terminologi og sammenligner gatas kompetanse med en form for «kulturell kapital». Kapitalmetaforen viser til en kontroll over gatekulturen som tilsvarende Bourdieus beskrivelser av overklassens kontroll over den dominante kulturen. Bourgois setter likevel kapitalbegrepet i hermetegn fordi «gatekapitalen» på mange måter skiller seg fra den kulturelle kapitalen beskrevet i Bourdieus mest kjente verk, *Distinksjonen* (1995/1979). Dette skal jeg komme tilbake til mot slutten av artikkelen.

I gatekulturen er en sentral kapital å ha et rykte som voldelig. Hvis andre frykter konsekvensene ved eventuelle utfordringer, unngås konfrontasjoner. Ryktet opprettholdes først og fremst ved historier om tidligere deltakelse i slåsskamper, men det kan også kreve offentlig fremvisning av vold. En hypersensibilitet for fornærmelser bygger også opp rundt et slikt rykte. I Bourgois studie kommer det fram i tilfellet med den psykiatriske pasienten Caesar. Hans eneste ressurs var voldelig atferd og et rykte som «troende til hva som helst». Dette ga ham en sterk posisjon i stoffselgerhierarkiet på gata. Cahill (2000) og Alexander (2000) beskriver hvordan ungdommer i New York og London beskytter seg selv i offentlige byrom ved å kle og oppføre seg aggressivt. De poserer som «gangstere», og fremstår som farlige for å slippe bråk. Vi ser hvordan ytre trekk kan skape beskyttelse. Andre strategier for å unngå bråk er ikke å blande seg inn andres saker, unngå øyekontakt og unngå kommentarer. De sistnevnte strategiene vil riktignok sjelden være tilstrekkelige for unge gutter i miljøer med mye vold.

Spørsmålene som stilles i artikkelen er om (og eventuelt hvilke) strategier ungdom i Oslo sentrum bruker for å iscenesette seg selv som farlige. Hvilke symbolske ressurser har de? For å belyse spørsmålene vil jeg se på hvilke kategorier ungdom operer med, og hvordan fortellinger om vold preger miljøet.

Datamaterialet

Artikkelen er basert på kvalitative intervjuer av 1–2 timers varighet med 30 ungdommer i alderen 14–19 år i Oslo sentrum sommeren 2004. Informantene kan deles inn i tre kategorier: (1) ungdom med sentrumsområdene som sin primære sosiale arena, (2) ungdom som var mye i byen men hadde størst tilknytning til bydelene og (3) ungdom som bare var på besøk. Den første gruppen var ungdom som særlig oppholdt seg i området rundt Oslo City og Oslo S. Ungdommene brukte byen nesten hver dag. Syv av informantene tilhørte denne gruppen, alle hadde minoritetsetnisk bakgrunn.³ Den neste gruppen var mer heterogen. Fjorten ungdommer kom i gruppen som oppga at de var i byen én til tre ganger i uken. Her var det både etniske minoriteter og etnisk norske. Resten av ungdommene kalte vi turister. Det var ungdommer som var i byen sjeldnere enn en gang i uken, og alle vi intervjuet hadde norsk etnisk bakgrunn. Selv om informantene var forskjellige hadde de det til felles at de brukte sentrum som en arena for sosialt samvær. I tillegg til de 30 intervjuene med tenåringer, trekkes det også veksler på et lengre intervju med en mann i slutten av 20-årene som var involvert i en av de store kriminelle gjengene på 90-tallet. Analysen er også basert på 20 2-timers feltobservasjoner i Oslo sentrum sommeren 2004 som utfylte og korrigererte informasjonen vi fikk i intervjuene. I begynnelsen hadde vi en ganske stor radius, men etter hvert konsentrerte vi oss om området Oslo City, Oslo S, nedre Karl Johan og Vaterlandsparken/brøen.

Datainnsamlingen var en del av et større studie av risikoutsatt ungdom (Sandberg & Pedersen 2005, Jordheim Larsen & Pedersen 2005). Informantene ble selektert i to runder. Først ved at de «hang» på forskjellige steder i området rundt Oslo S, Oslo City og nedre Karl Johan. Dernest ved at vi stilte noen introduserende kartleggende spørsmål om alder, hvor ofte de var i byen og så videre. Prosedyren gjorde at vi fikk en viss bredde i forhold til bosted, etnisk bakgrunn og frekvens på turer til sentrum. Utvalget består av ungdom som er mer spenningsøkende og grensetestende enn gjennomsnittet, for eksempel målt ved bruk av rusmidler. Halvparten hadde for eksempel brukt cannabis, mot 12,7 % av 15–16-åringene i surveyundersøkelsen *Ung i Norge*. Vi vet også fra andre studier at fritid brukt i byen er asso-

siert med risiko for både vold og prostitusjon (Pedersen & Hegna 2003: 140). Ungdom med mye uorganisert fritid oppholder seg ikke bare mye i sentrum, men (bortsett fra minoritetsjenter) de slåss også mer (Haaland 2000, Bratt 2004). Et gatebasert utvalg vil selvfølgelig prege data som samles inn. Vi kan ikke forvente å si noe om normalpopulasjonen ved å intervju ungdom som henger i sentrum, verken i forhold til minoritetsungdom eller norsketnisk ungdom. Det er heller ikke intensjonen. Materialet i artikkelen er preget av en liten gruppe utsatte ungdommer som opererer i et miljø mer preget av vold enn andre ungdomsmiljø i Oslo.

Historier om vold i gatekulturen

Gatekultur er preget av historier om slåsskamper og vold (se f.eks. Bourgois 2003).⁴ Intervjuene våre var spekket med slike fortellinger. Det virket som om vold og slåsskamper var spesielt viktig for informantene våre. Mens de til tider kunne svare knapt på en del spørsmål, fikk vi lange og detaljerte historier om vold. Ofte kunne vi formelig se for oss guttene stå på hjørnet og fortelle til beundring og begeistring for vennene. Som oftest var det dramatiske historier med stor nyhetsverdi, og som oftest var det gutter som fortalte dem. Det syntes å være historier som spredte seg raskt, og som ble mer omfattende på veien. I de mange fortellingene vi fikk om vold og slagsmål i Oslo sentrum synes hovedpoenget ofte å være å få fram spenning og dramatik. Det ble for eksempel ofte trukket paralleller til actionfilmer eller fortalt med illustrerende bevegelser og imitering av de involverte partene. Ungdommenes iscenesettelser av seg selv vil i analysen bli fortolket i en kontekst av studier av voldspreget gatekulturer. Dels fordi de fleste vi intervjuet hadde vært involvert i en rekke slagsmål, men kanskje viktigere fordi historiene omkring slagsmål syntes å forme livet deres på en rekke områder. Historiene var for eksempel ofte bakgrunnen for forståelser de hadde av seg selv, og kategorier de opererte med i forhold til andre. På denne måten er dette et miljø preget av vold, selv om den *faktiske* volden som finner sted kan variere.

Hvorfor var slagsmål – og spesielt *fortellinger* om slagsmål – viktige? Andre studier har vist hvordan mange av de minoritetsetniske guttene i Oslo er storforbrukere av såkalte Bollywood-filmer, og at disse danner grunnlag for språk, stil og oppfatninger om romantikk og kjærlighet (Pedersen og Vestel 2005). Tilsvarende var kanskje historiene om slagsmål enkle å fortelle fordi de hadde resonans i actionfilmer. Vold kan også tolkes som en opposisjonell praksis og *empowerment*, selv om volden ikke kan sies å være direkte rettet mot autoritetene (Fiske 1989). Et ungdomsopprør for marginaliserte

ungdommer som ikke behersker andre – mer verbale – former for opprør. Dette kan tenkes å bli spesielt viktig for minoritetsgutter med språkproblemer (Vestel 2003: 480). En annen mulighet er at historier om slåsskamper er med på å holde oppe forventningene om at noe skal skje (Pavis og Cunningham-Burley 1999). Sammen med fortellinger om rus kan de bidra til en aura av spenning i offentlige byrom hvor det egentlig ikke skjer så mye.

Studier av gjengkultur og minoritetsbasert vold har i Norge ofte lagt vekt på begreper som ære og respekt. Æresbegrepet har for eksempel blitt knyttet til føydale tenkemåter hos pakistanske gutter i Oslo (Lien 2001, 2002). Et problem med dette er imidlertid at minoritetsguttene æresbegreper i liten grad stemmer overens med besteforeldrenes (Larsen 1992). Et annet problem er at slike forklaringer forsterker den symbolske forbindelsen mellom mørkhudete og kriminalitet. Dynamikken i gatekulturen kan kanskje bidra med bedre forklaringer. I en voldspreget gatekultur vil ungdommen beskytte seg selv ved å ha et rykte som potensiell voldsutøver. Ryktet kan for eksempel skapes ved å spre fortellinger om egen eller venners innsats i slagsmål. Ved å forsikre seg om at andre i miljøet kjenner potensialet for voldelig atferd, vil andre bli mer forsiktige. Å utøve vold for å unngå vold kan språkliggjøres som respekt og ære, men de kulturelle konnotasjonene kan føre til misforståelser. Denne formen for voldelig atferd er på mange måter rasjonell i en voldspreget gatekultur, og innvandrerjenger skiller seg dermed lite fra andre ungdomsgjenger langs denne aksen.

Det er imidlertid grenser for hvor mange mennesker som kan få høre historier om *personers* voldelig potensial. Et personlig rykte vil nødvendigvis ha begrenset nedslagsfelt. Derfor vil det være nødvendig med andre strategier, spesielt i offentlige byrom. Beskyttelsen i gatekulturen kan derfor like ofte være knyttet til å tilhøre fryktede symbolske kategorier. En alternativ eller utfyllende strategi for beskyttelse kan dermed være å iscenesette seg selv i en kategori mennesker med rykte for voldelig atferd.

Vestkantungdom har ikke «respekt i byen»

Et gjennomgangstema i historiene om slagsmål var at vestkantungdom ble sett som lette å bråke med, rane eller slenge kommentarer til. Det ble hevdet at de var redde for å slåss og ikke hadde venner som kunne støtte dem. Flere informanter fortalte for eksempel at ungdom fra vestkanten risikerte å bli ranet hvis de var i området Oslo S, Oslo City og Karl Johan. Spesielt en informant fortalte med innsikt om disse forholdene. Andreas var en femten år gammel gutt fra en bydel på østkanten, og han var i sentrum nesten hver

dag. Han var velformulert og reflektert, og intervjuet med ham tydeliggjorde mye som vi også ante konturene av hos de andre. Faren var fra Latin-Amerika, men Andreas hadde vokst opp i Norge, hos sin norske mor, og hadde norsk som førstespråk. Utseendemessig kunne han vært norsk, selv om han hadde enkelte mørke trekk. Han hadde bare vært på sporadiske turer til farens hjemland. Likevel hadde han en sterk forståelse av seg selv som utlending, han fremhevet dette, og det kom også til uttrykk ved at han snakket med en grammatisk oppbygning typisk for personer uten norsk som førstespråk. Utdraget nedenfor begynner med at han snakker om forskjellene mellom ungdommer fra østkanten og vestkanten:

Andreas: Det er ingen forbindelse mellom østkanten og vestkanten. Jeg kjenner ingen fra vestkanten. Det er to forskjellige verdener. De har ingen kontakt med hverandre. Ungdommen på vestkanten holder seg mest der de bor, holder seg med sine venner. Så er det folk som kjenner folk over hele Oslo. Folk veit liksom hvem du er, «han der møtte jeg på Haugerud», og «han der møtte jeg på Tveita», «han møtte jeg på Furu-set». Folk veit hvem jeg er fordi de veit hvem vennene mine er. Det er litt vanskelig å forklare. For eksempel, vennen min kjenner halve Oslo. De veit hvem jeg er fordi de har sett meg med han. «Ja, det er N.N., han bor på Holmlia, det er vennen hans». Og sånn er det.

I: Er det litt beskyttelse i det?

Andreas: Ja, det er det. Folk veit hvem du er.

I: Så hvis du hadde kommet fra vestkanten, tror du at du hadde vært mer bekymret for å gå rundt i sentrum da?

Andreas: Ja. For folk fra vestkanten de blir rana. Folk tar tinga deres. Jakke, sko, mobiltelefon, penger, solbriller.

Begynnelsen av intervjuutdraget illustrerer hvor viktig forskjellen mellom ungdom fra østkanten og vestkanten var. Han sa det rett ut: «*Det er to typer ungdommer*». Østkant/vestkant er med andre ord den mest sentrale kategoriseringen han forholder seg til. Skillet går på hvem som har venner som kan stille opp hvis det blir bråk. Mot slutten av utdraget ser vi at dette relateres direkte til ran. Ofrene blir ifølge Andreas pekt ut fordi de er vestkantfolk som ikke har «*respekt i byen*». Respekten er fraværende fordi de ikke kjenner de andre ungdommene som henger i sentrum, fordi disse ikke vil hjelpe dem, og fordi de ikke tør forsvare seg selv. Det å kunne forsvare seg selv er en viktig måte å få respekt på. Som diskutert ovenfor er det likevel også her grunn til å stille spørsmål ved bruken av begrepet respekt. Det er ikke basert på en føydal tankemåte overtatt fra gamle former (som hos Lien 2002), og

overveielser av hvem en skal rane kan like gjerne tolkes som rasjonelle vurderinger i forhold til å gjøre et vellykket ran. Det fremmedkulturelle aspektet er med andre ord mindre viktig.

Vi fikk lignende historier om vold fra vestkanten. Noen jenter fra østkanten fortalte at de hadde vært på et ungdomsdiskotek på Majorstuen. Etter at de hadde vært der noen timer kom det noen vestkantungdommer bort. De mente at en venninne av informanten hadde danset for intenst, og slengte følgende bemerkning: «*Dere kan ikke komme her, det er vårt sted*». Det hele endte i et slagsmål jentene ikke kunne vinne, og etter en kort konfrontasjon dro de tilbake til østkanten. Generelt er det ikke vanskelig å tenke seg at det er lite fristende å utfordre grupper med ungdommer som helt åpenbart er overlegne. På Majorstuen er vestkantungdommen i flertall, mens i sentrum har ungdom fra østkanten dominert.

Historier om ran og slåsskamper er dramatiske og spennende. De vil derfor spres raskt og bli hørt av mange. De vil også komme ut i media, slik vi så det rundt gjengen *Tøyen Svarte Gangstere* på midten av 1990-tallet (Lien og Haaland 1998: 34–35). Fortellingene vi hører fra informantene våre ligner mye på fortellingene i media. Relativt direkte forteller de at tilknytning til vestkanten kan være en trussel. Dette kan føre til at ungdom fra vestkanten holder seg borte fra området. Tegn og symboler som indikerer østkant, kan dermed sees som en ressurs i gatekulturen i Oslo sentrum.

«Jeg er glad jeg ikke ser norsk ut»

Det var ikke bare vestkantungdom som ble sett som lette offer. Et annet mønster i informantenes historier var at også norsketniske ble sett som lette å bråke med, rane eller slenge kommentarer til. Begrunnelsen var den samme; de kunne ikke, eller ville ikke, forsvare seg, og de hadde heller ikke venner som støttet dem. Vi går tilbake til intervjuet med Andreas. Han hadde, som nevnt, en selvpresentasjon som utlending, på tross av sterk tilknytning til Norge. Her forteller han om risikoene ved å være norsk:

Andreas: Det er tryggere å være utlending enn norsk i Norge, skjønner du. En kurdisk gutt som går, har 0,1 % sjanse for å bli overfalt. Det er ingen som gidder å gjøre noe. Mens en norsk gutt har stor sjanse for at folk skal stjele alle tinga hans. Det er helt jævlig, egentlig.

I: Kjenner du noen norske venner som har blitt utsatt for sånne ting?

Andreas: Ja, folk på skolen min, norske (...).

I: Hvis de ser en utlending, så tenker de «nei, han kjenner sikkert noen»?

Andreas: Ja, han kjenner garantert noen, det er akkurat sånn de tenker. Bare fordi at han er utlending så tenker de at han kjenner noen. Det er nettopp sånn det er. Jeg er glad jeg ikke ser norsk ut.

Her ser vi det samme mønsteret som i historiene om ran: Vestkantungdom og norsketniske eller «hvite» ungdommer er lette offer fordi de ikke har venner som stiller opp, og fordi de ikke forsvarer seg. Generelt i intervjuene handler det først og fremst om utlendinger på den ene siden og nordmenn på den andre. En kompleks og mangfoldig fortelling om etnisk bakgrunn forenkles til en enkel inndeling i utlending/norsk. Også i forhold til vold mer generelt ble norsketniske sett som lette offer:

Phillip: Det er morsomt da, når det kommer noen hvite, bare å yppe med dem. Hvis du bråker med en pakkis, ikke sant, så kan han bare ringe en masse fettere, så kommer dem. Så du burde ikke bråke med dem. Men hvite sant, de har ikke så mange til å backe seg.

I motsetning til flere av de andre intervjuene trekkes pakistanere fram i sitatet over. Pakistanere er nok den mest kjente minoritetsgruppen, og på mange måter kan kanskje pakistanerne symbolisere ikke-vestlige utlendinger i en bredere forstand. Uansett gjør sitatet det tydelig at det var uheldig å være «hvit». På denne måten kan det synes som om som om tegn og symboler som indikerer utlending – på samme måte som østkant – er en ressurs i gatekulturen i Oslo sentrum.

Norsketniske gutter fortalte lignede historier, selv om de aldri var så direkte. En femten år gammel skater som oppholdt seg mye på Rådhusplassen og foran Tinghuset, fortalte at det kunne komme gjenger med pakistanner som skulle banke dem. Et slikt stort slagsmål begynte med at pakistannerne kalte skaterne for «morrapulere», «jævla skatere» og «homser». Pakistannerne var omtrent førti ungdommer og skaterne bare femten. Da knuffingen begynte, løp de yngste vekk, deriblant informanten selv. En del av de yngre pakistannerne kom etter for å ta dem, mens de andre skaterne ble igjen og sloss med de eldre pakistannerne. De måtte likevel stikke av etter en stund fordi de var for få. Episoden kan relativt direkte fortolkes som en kamp om territorium. De slagsmålene skaterne fortalte om, fant sted i Vaterlandsparken og på Rådhusplassen. Det virket som de fikk gå mer i fred utenfor Tinghuset. Tinghuset ligger et stykke borte fra sentrale transportknutepunkter i sentrum og kan derfor være mindre attraktivt. Rådhusplassen, derimot, ligger i det som mange av ungdommene beskriver som en van-

lig rute å gå om sommeren – fra Oslo City gjennom Karl Johan og ned til Aker Brygge.

Skateren fortalte også at han ikke forsto hvorfor pakistanerne var ute etter dem. Han avviste at det kunne ha en sammenheng med at de fleste skaterne var norsk-etniske eller hadde vestkantfremtoning. Kan etnisitet og vestkantfremtoning likevel ligge under? Mye tyder på at den tradisjonelle maskuliniteten er under press (Pedersen og Blekesaune 2003). Maskulinitet gjøres på nye komplekse måter, noen ganger ved å gjøre femininitet (Sandberg mfl. 2004). Robert W. Connell (1995) påpeker derfor at vi må bruke flertallsformen maskuliniteter heller enn maskulinitet. En form for tradisjonell maskulinitet står likevel fremdeles sterkt i gatekulturen, hvor en viktig verdi er å kunne forsvare seg selv. Når informanten ikke trodde det var vestkantfremtoningen som gjorde at skaterne ble sett som lette offer, kan det henge sammen med et ønske om ikke å sette seg selv i en underordnet og dermed lite maskulin posisjon (som del av en kategori mennesker uten evne/vilje til å forsvare seg selv). Det samme kan ligge bak hvorfor våre norsk-etniske informanter unngikk å organisere fortellingene om slagsmål og ran etter etniske skillelinjer. På denne måte unngikk de å sette seg selv i underordnede kategorier.

Når øst/vest får trekk av etnisitet

Ungdom fra østkanten og gutter med minoritetsbakgrunn dominerer i sentrum. Som vist ovenfor kan mønstrene i historiene om slagsmål føre til at ungdom fra vestkanten og norsk-etnisk ungdom frykter sentrum. En rimelig fortolkning blir da at både bosted og etnisitet er sentrale kriterier for hvilke ungdommer som henger i byen.

I tillegg til at øst/vest og etnisitet fungerte som selvstendige kategorier, var det også tendenser til at de var vevd sammen på mer komplekse måter. Mønsteret ble ikke tydelig før etter flere gjennomlesninger av transkripsjonene fra intervjuene. Først kom det fram hos Andreas. På spørsmål om hvordan han kunne identifisere hvem som var fra vestkanten, skiftet han nesten umerkelig fra å snakke om vestkantungdom til å snakke om norske. Senere, ved å gå tilbake til de andre intervjuene, kom et lignende mønster til syne også der. Her er noen eksempler:

Josef: Sossene henger mest på Bygdøy allé. Fordi det ikke er så mange utlendinger der. For på Furuset der er det mange pakistanere.

I: Men er sossene alltid norske, eller kan man være utlending og soss?

Josef: Ja, de kan det. Men det er flest hvite. Såne pappagutter.

Som vi ser i utdraget settes sossene opp mot utlendingene (og igjen blir pakistannerne trukket fram). Dermed blandes to kategorier som i utgangspunktet ikke står mot hverandre, nemlig østkant/vestkant og utlending/norsk. Soss brukes her synonymt med vestkant, og utgangspunktet for sitatet var et spørsmål om hvor de fra vestkanten var, hvis de ikke var i sentrum. Fra dette gled det over til å handle om etnisitet. I neste sitat ser vi noe lignende fra et annet intervju. Kategoriseringen glir umerkelig over fra etnisitet til østkant/vestkant:

Amilè: For eksempel på Ammerudklubben, så er det masse utlendinger og sånn ... Jeg vet ikke hvordan jeg skal forklare det. Men hvis det kommer noen fra vestkanten, så er det som regel de som har bråk med de fra østkanten.

I det siste sitatet er det ingen forskjell mellom en utlending og en østkantungdom på den ene siden, og en norsk og en vestkantungdom på den andre. Kategoriene var helt overlappende. Mer generelt var tendensen at kategoriene eksisterte atskilt i ungdommenes fortellinger, men at de likevel tidvis ble visket ut og – ikke minst – brukt om hverandre.

Hvorfor blir bosted så tett knyttet til etniske trekk? Av observasjonene så langt peker denne sammenblandingen seg ut som det mest interessante og samtidig den som er vanskeligst å forklare. Hovedårsaken er selvfølgelig at det er flere ungdommer med minoritetsbakgrunn på østkanten (Blom 2001). Men i forlengelsen av denne demografiske sammenhengen synes det å ha utviklet seg en symbolsk sammenheng mellom østkant og utlending. Det generelle bilde av østkanten kan på denne måten ha blitt minoritetsetnisk, i hvert fall tyder våre data på det.

Bostedstilknytning syntes å være den foretrukne kategoriseringen i informantenes språkliggjøring av erfaring knyttet til vold og ran, men etniske skiller lå under. Det kom fram i bisetninger, men ble også til tider uttalt mer eksplisitt. Kanskje østkant/vestkant var mer «politisk korrekt» enn etnisitet? I den grad øst og vest i Oslo også symboliserer klasse, spilles det inn i et gammelt mønster av politisk legitime konfliktlinjer. Utlending/norsk, derimot, er en mer betent kategorisering – i hvert fall i definisjoner av motstandere. Det gir assosiasjoner til meningssammenhenger som kretser rundt fremmedfrykt og rasisme. Hvis det er slik at kategoriseringene er vevd tett sammen, vil kanskje ungdommene betone østkant/vestkant i intervjusituasjoner. Samtidig er det mulig de vil betone etnisitet på «gata», for på denne måte å være mindre utsatt for slagsmål og fornærmelser.

Farlig utlending

Sosiologen Erwin Goffman diskuterer i det kjente studiet *The Presentation of Self in Everyday Life* (1992/1959) hvordan personer driver rollespill, selvpresentasjon og inntrykksmanipulering i hverdagslivet. En felles situasjonsdefinisjon er viktig, og vi forholder oss til de skjema for fortolkning som ligger i situasjonen. Det samme gjelder i gatekulturen. Studier av gatekultur viser at det er viktig å ha et rykte som farlig for å unngå bråk. I tillegg til historier om tidligere voldsutøvelse må personene i et voldspreget miljø tidvis bekrefte seg selv som farlige ved offentlig fremvisning av voldelig potensial. På denne måten unngår de å bli offer i neste runde. Det er imidlertid ikke nok. I offentlige byrom vil en også møte personer som ikke kjenner til ryktene, og derfor vil det være viktig å ha en fremtoning som kan virke avskrekkende. Goffman kaller det stimuli som utgjør den personlige fasade for fremtoning (appearance) og manerer (manner). I hverdagslivet vil vi forvente en sammenheng mellom disse. Aggressive manerer vil dermed gi inntrykk av at personen vil innlede «interaksjonen og styre dens forløp». Underdanige manerer, på den andre siden, indikerer at personen regner med «å rette seg etter de andre, eller at man kan få ham til å gjøre det» (Goffman 1992: 29). Det samme gjelder for gatekulturen, selv om utslagene vil være annerledes.

Et tilgjengelig tegn i en aggressiv selvpresentasjon er stereotypien om minoritetsgutter som farlige utlendinger. Hvorvidt minoritetsungdom *faktisk* er mer kriminelle, er et komplekst spørsmål. Funnene varierer ofte med ulike operasjonaliseringer og avgrensinger. Gjennomganger av nasjonale og utenlandske studier viser imidlertid at ungdom med innvandrerbakgrunn deltar oftere i voldskriminalitet enn majoritetsbefolkningen (for en gjennomgang, se Torgersen 2005). Det er likevel et spørsmål om dette er representativt for totalen av utførte kriminelle handlinger. Ifølge selvrapportert kriminalitet er det for eksempel flere lovlydige barn blant innvandrere (Torgersen 2002). Viktigere for denne artikkelen er det imidlertid at mye tyder på at overrepresentasjonen av de som blir tatt, eksisterer side om side med en tyngre forestilling om kriminalitet som et «svart» fenomen, og mer spesifikt minoritetsgutter som farlige utlendinger. Annick Priour (2001) forklarer det siste med at den lille gruppen svært kriminelle minoritetsgutter blir synliggjort på en spesiell måte – både i forhold til folk flest, offentlige aktører og media – fordi de oppholder seg mye i sentrum. Forestillingen er bakgrunnen for stereotypifisering, forstått som å generalisere og forenkle oppfatning og opplevelse av individer på basis av kjennetegn ved gruppen vedkommende tilhører.

På feltarbeidet i Oslo sentrum la vi merke til hvordan ungdommene uttrykte etnisitet ved klær (wolla stil), gestikuleringer og hilseritualer. Noen ganger kunne det se ut som om det ble gjort for andres blick. Når minoritetsguttene presenterte seg slik, kan det selvfølgelig leses som genuine uttrykk for kulturell bakgrunn. Det kan også leses som stolthet over annerledeshet, gjerne forsterket av en «svart» trend i musikken og flere mørkhudete forbilder for ungdom. Mer generelt peker det også mot økende internasjonalisering og orientering utover det norske hos ungdom. Det kan også reflektere et stempel gitt av majoriteten. Selvpresentasjoner med vekt på utlending kan imidlertid også leses som, bevisste eller ubevisste, beskyttelsesstrategier i et voldspreget miljø. Hvis det å fremstå som utlending gjør at en blir oppfattet som farlig, kan vi lettere forstå Andreas selvpresentasjon. Det er mulig at Andreas og de andre guttene vi intervjuet *aktivt* spilte på stereotypien om farlige utlendinger for å unngå voldelige konflikter i sentrum. Å forstå seg selv som utlending, og å fremstå for andre som utlending, gjorde livet lettere for Andreas. Stereotypien lever ikke bare i avisene og blant majoriteten. Ungdommene selv så også på minoritetsgutter som farligere fordi de ville forsvare seg selv, og ikke minst fordi de hadde venner som stilte opp hvis det ble bråk. En norsk-ethnisk gutt som hadde vært involvert i en av de store kriminelle gjengene på 1990-tallet, sa det slik: «*Du må vise litt mer når du nesten er den eneste hvite*». Fordi han ikke hadde tilgang til de samme stereotypiene og tegnene, måtte han bevise sitt voldelige potensial oftere.

De fleste stereotyper bærer en dobbelhet. I subkulturen kan det negative gjøres positivt. Stereotypien om farlig utlending kan brukes til noe positivt selv om den i utgangspunktet er negativt ladet. Analysen så langt tyder på det, men også andre studier beskriver lignende tendenser blant kriminelle minoritetsgutter i Oslo. Geir H. Moshuus (2005) viser hvordan guttene gjorde gangsteren til helten ved hjelp av populærkulturelle referanser til filmer og hip hop. Viggo Vestel (2003) beskriver hvordan en utsatt informant, uten andre ressurser, spilte på stereotypiene om minoritetsgutter som farlige utlendinger og gjengmedlemmer. Vestel beskriver det som at han «ladet seg selv som et tegn, for å bli en farlig utlending» (Vestel 2003: 571, min oversettelse). På denne måten unngikk han bråk. Analysen så langt og eksemplene fra Moshuus og Vestels studier beskriver svært utsatte ungdommer i miljøer preget av vold, og resonnementene vil nok være mest aktuelle i slike miljøer. Det er likevel mulig å se lignende tendenser blant mer ressurssterke ungdommer.

Anita Sundnes har i en antropologisk studie beskrevet hvordan gutter på østkanten posisjonerer seg i en forhandling mellom en figtherposisjon og en

sparrerposisjon, hvor den siste er den foretrukne. Likevel kommer fighterposisjonen til syne i enkelte situasjoner hvor vi aner tendensen til en sensibilitet for fornærmelser som på mange måter minner om den vi finner i en ekstrem versjon i gatekulturen. I forhold til minoritetsgutter kretset det først og fremst rundt ordet «morrapulser». Sundnes forklarer det som en *aktivt fremtolket sårbarhet*, og den presenterer en positiv, familietro innvandreridentitet. Hun påpeker imidlertid at det også kan fungere som et signal om styrke og gruppetilhørighet, og gir de tøffe innvandreguttene en mulighet «til å markedsføre fysisk autoritet som en del av sitt varemerke» (Sundnes 2004: 15–16). En rimelig tolkning er derfor at stereotypien om den farlige utlendingen er en del av et repertoar av tegn tilgjengelig for ressurssterke minoritetsgutter. For guttene på «gata» derimot, er det kanskje bare et av få alternativer til maktesløshet.

Stereotypien om minoritetsgutter som farlige utlendinger, blir forsterket i sentrumsområder hvor den gjengse oppfatningen er at det er flere gjenger og flere farlige personer (Pain 2001). Offentlig byrom er også arenaer hvor ytre trekk er viktigere enn personlig rykte når ungdom vurderer hvem de kan bråke med, rane eller tåle fornærmelser fra. Analysen har tidligere pekt på hvordan østkant/vestkant og utlending/norsk synes å skli over i hverandre. Selv om ungdommene utvilsomt hadde en godt utviklet kompetanse på å lese detaljer som uttrykk for østkant/vestkant, påpekte de fleste informantene at klær og ytre trekk sjelden var tilstrekkelig. Kanskje flyter østkant/vestkant over i en enklere *ytre* kategorisering når ungdommene vurderte hvem de kunne bråke med, eller hvem de måtte tåle fornærmelser fra i sentrumsområder? Tegn som indikerer utlending, kan være mer beskyttende i en voldspreget gatekultur fordi de er basert på en sterkere og mer etablert stereotypi, og fordi de er mer synlige. Det siste er viktig i offentlige byrom, hvor aktørene ofte er ukjente overfor hverandre. Å være en utlending blir på denne måten en form for «kulturell kapital» i gatekulturen, spesielt i byrom.

Stereotypiens dilemma

Innledningsvis ble det påpekt at Bourgois (2003) satte kulturell kapital i hermetegn fordi «gatekapitalen» skilte seg fra den kulturelle kapitalen beskrevet i Bourdieus *Distinksjonen* (1995/1979). Andre deler av Bourdieus forfatterskap beskriver en kapitalform som passer enda bedre til studier av gatekulturen. Dette er en feltspesifikk kapital som trekkes fram i forbindelse med sosiale felts autonomi (se f.eks. Jacobsen 2005, Bourdieu 1992). Hos

Bourdieu er akkumulasjon av kapital det som skaper bevegelse i det sosiale rommet. Kulturell og økonomisk kapital vil, i en eller annen form, som oftest lette tilgangen til sosiale felt. Hvis vi vil bruke Bourdieus kapitalmetafor på gatekultur, kan det derfor være fruktbart å presisere og utdype Bourgeois analyse ved å innføre et skille mellom generell og feltspesifikk kapital.

Viktigst er det at den kulturelle kapitalen på gata er begrenset til et relativt autonomt sosialt felt. «Gatekapitalen» finnes bare i en form som kan brukes på gata, og virker til og med negativt når den kroppsliggjøres som habitus og kommer til syne på andre sosiale felt. I det foreliggende studiet kan dette ses ved at minoritetsguttene utvikler en habitus som er ødeleggende på skolen og i arbeidslivet. Selvpresentasjoner som kretser rundt gangstere, frykt og vold vil ikke virke heldig på andre sosiale felt, og habitus er treg å forandre. «Gatekapitalen» slår med andre ord tilbake på ungdommene på «gata». Minoritetsguttene posering som gangstere, kan også slå tilbake på minoritetsungdom mer generelt.

En norsketnisk gutt fortalte at han var redd for innvandrerjenger når han gikk rundt i byen. Hvis det bar mot konfrontasjon, trakk han seg. I møte med oss beskyttet han maskuliniteten på en mer avansert måte enn skateren. Han var ikke redd eller feig, men ifølge seg selv på vakt fordi minoritetsguttene «*ikke har forstått at vi har regler i Norge*». Dermed trakk han på en diskursiv ressurs og et skille mellom «oss» og «dem» som kretser rundt kontroll, sivilisasjon og intelligens. På denne måten var han med på å konstruere et skille hvor minoritetsguttene ble de farlige og truende «andre». Paradoksalt nok bygger minoritetsguttene historier og fremtreden opp under det samme skillet. Ved at de fremstår som farlige utlendinger, får majoriteten bekreftet sine fordommer. Volden, historiene om vold og minoritetsguttene fremtoning i offentlige rom underbygger et syn på minoriteten som en trussel, med avvikende og ofte ødeleggende verdier, normer og kultur. På denne måten kan stigmatiseringen generelt i samfunnet bli forsterket, og majoriteten kan få befestet grunnlaget for dominans.

Konklusjon

Blant ungdom som henger i Oslo sentrum, er det en relativ overvekt av ungdommer fra østkanten og minoritetsgutter. En av forklaringene kan være at vestkantungdom og norsketniske lettere blir ranet og banket opp, eller at de har blitt skremt av *historier* om dette. Skillet mellom østkant og vestkant er den mest brukte kategoriseringen informantene våre bruker. Denne er imid-

lertid tett vevd sammen med kategoriseringen utlending/norsk, og disse går delvis over i hverandre. Etniske kjennetegn kan riktignok bli fremhevet i offentlige byrom fordi de er basert på en sterkere stereotypi, og fordi de kan være mer synlige. I datamaterialet er det et mønster som tyder på at minoritetsguttene iscenesetter seg selv som farlige gjennom stereotypien om farlige utlendinger. På denne måten akkumulerer de «gatekapital» og får kontroll over et attraktivt område. Grunnet for kontrollen gjør imidlertid at det slår tilbake. Minoritetsguttene på gata utvikler en habitus som er uheldig på sentrale felt som skole og arbeidsliv, og de forsterker en generell stereotypi om utlendinger som farlige. Innenfor rammer satt av storsamfunnet, finner guttene en måte å snu stereotypifisering til sin egen fordel. På denne måten dras de paradoksalt nok mot å bygge opp under sin egen marginalisering.

Generelt viser studiet hvordan enkelte grupper aktivt forholder seg til offentlige stereotyper og bruker disse i positive iscenesettelser av seg selv. De bruker også stereotypiene til å dominere områder i Oslo sentrum. Ingen av delene er noe nytt. Det har alltid vært noen som har hevdet territoriet i dette området, og strategien har som regel vært å fremstå som en trussel. Vi ser det også mer generelt. Punkere, nynazister, motorsykkeltgjenger, ungdomsgjenger og andre subkulturelle grupper har alle, i større eller mindre grad, spilt på frykt for å dominere situasjoner og områder. I den grad vi kan snakke om noe nytt, er det kanskje at etnisitet, som tegn, brukes på nye måter. Dette er alvorlig. I motsetning til tegn som skaper frykt hos andre subkulturelle grupper, viser etnisitet tilbake på en større gruppe. Når minoritetsguttene på «gata» poserer som farlige utlendinger, vil det derfor bidra til stigmatisering av minoritetsgrupper mer generelt. I tillegg er for eksempel nynazistenes og motorsyklistenes klesstil og utsmykninger fleksible tegn som kan skiftes ut og lekes med. Hudfarge er mer stabilt.

Noter

1. Tall fra Utlendingsdirektoratet. Gjengitt i Dagbladet 04.08.2003.
2. I politiets tall fra sommeren 2003 var det for eksempel registrert at 60 % av de under 18 år påtruffet og kontrollert i sentrum var fra østkanten, bare 13 % var fra vestkanten (*Barn og unges rekruttering og videre tilknytning til sentrale rusmiljøer* 2002). Uteseksjonen registrerte tilsvarende at 87 av 143 kontakter hadde etnisk minoritetsbakgrunn sommeren 2003. Til sammenligning var 17 % av befolkningen i Oslo innvandrere i 1998 (Bjertnæs 2000). Tendensen ble også trukket fram i seks intervju jeg gjorde med representanter for Uteseksjonen og polititjenestemenn på politiposten på Oslo S., og i *Tiltaksplanen for alternativer til rusmiljøene i Oslo sentrum* (2002).

3. De fleste av disse hadde foreldre med innvandrerbakgrunn eller hadde selv innvandrerbakgrunn fra ikke-vestlige land. Jeg velger likevel betegnelsen minoritetsetnisk og senere minoritetsungdom fordi vi ikke har spurt om dette systematisk, og fordi minoritetsposisjonen fremsto som mest interessant.
4. Haaland (2000: 20) beskriver forskjellen mellom det som vanligvis betegnes som vold, og det som betegnes som slagsmål. Slagsmål karakteriserer «oppgjør» mellom unge som ikke har klart å gjøre opp seg imellom på andre måter, mens vold mer direkte beskriver en forbrytelse. Som Haaland påpeker, ligger det et ikke ubetydelig spørsmål om legitimitet i slike kategoriseringer. Dette er ikke sentralt i vår studie, og vi bruker vold og slagsmål om hverandre.

Referanser

- Alexander, C.E. (2000). *The Asian Gang: Ethnicity, identity, masculinity*. Oxford: Berg.
- Anderson, E. (1990). *Street Wise*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Anderson, E. (1999). *Code of the street: Decency, violence, and the moral life of the inner city*. New York: W.W. Norton.
- Bakken, A. (1998). *Ungdomstid i storbyen*. Rapport. Oslo: NOVA.
- Bjertnæs, M.K. (2000). *Innvandring og innvandrere 2000*. Oslo: Statistics Norway.
- Bjørge, T. mfl. (2001). *Generaliserte hat – polariserte felleskap*. NIBR-Rapport. Oslo: NIBR.
- Blom, S. (2001). Økt bokonsentrasjon blant innvandrere i Oslo – er toppen snart nådd? *Samfunnspeilet*, 2: 69–80.
- Bourdieu, P. (1992). *Les règles de l'art: genèse et structure du champ littéraire*. Paris: Éditions du Seuil.
- Bourdieu, P. (1995/1979). *Distinksjonen*. Oslo: Pax forlag.
- Bourgeois, P. (2003). *In search of respect: Selling crack in El Barrio*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bratt, C. (2004). Fights among Adolescents from the Ethnic Majority and from Immigrant Groups. The impact of alcohol consumption and participation in youth-based out-of-home activities. *Acta Sociologica*, 47(1): 7–29.
- Connell, R.W. (1995). *Masculinities*. Cambridge: Polity Press.
- Covington, J.R. og B. Meyer (1991). Fear of crime in urban residential neighborhoods: Implications of between and within neighborhood sources for current models. *The Sociological Quarterly*, 32: 231–249.
- Chahill, C. (2000). Street Literacy: Urban Teenagers' Strategies for Negotiating their Neighbourhood. *Journal of Youth Studies*, 3(3): 251–277.

- Chiricos, T. mfl. (1997). Racial composition of neighborhood and fear of crime. *Criminology*, 35: 107–131.
- Chiricos, T. mfl. (2001). Perceived racial and ethnic composition of neighborhood and perceived risk of crime. *Social Problems*, 48: 322–340.
- Chiricos, T. mfl. (2004). Racial typification of crime and support for punitive measures. *Criminology*, 42(2): 359–389.
- Fiske, J. (1989). *Understanding popular culture*. London: Routledge.
- Goffman, E. (1992/1959). *Vårt rollespill til daglig*. Oslo: Pax forlag.
- Jacobsen, K. (2005). Hvorfor hermeneutikere ikke liker Bourdieu. *Nytt Norsk Tidsskrift*, 1(22): 99–111.
- Jordheim Larsen, C. og W. Pedersen (2005). *Ungdom i Risikosonen: Seksualisering av oppvekst, selvbilde, relasjoner*. NOVA-Rapport 10/05. Oslo: NOVA.
- Krange, O. og Å. Strandbu (1996). *Kjøpesenteret*. Oslo: Pax forlag.
- Haaland, T. (2000). *Vold – konflikt og gjengdannelser*. NIBR-Rapport. Oslo: NIBR.
- Larsen, G. (1992). *Brødre*. Oslo: Pax Forlag.
- Lien, I. og T. Haaland (1998). *Vold og gjengatferd*. NIBR-Rapport. Oslo: NIBR.
- Lien, I. (2002). Ære, vold og kulturell endring i Oslo indre by. *Nytt Norsk Tidsskrift*, 2.
- Lindstad, M. og Ø. Fjeldstad (2005). *Av utenlandsk opprinnelse – nye nordmenn i avisspaltene*. Under utgivelse.
- Moshuus, G.H. (2005). The Gangster as a Hero. Ethnic identity management on the streets of Oslo. I: Lalander, P. og M. Salasuo (red.). *Globalization, Youth Cultures and Drugs*. Nordic Council For Alcohol And Drug Research.
- Pain, R. (2001). Gender, Race, Age and Fear in the City. *Urban Studies*, 38(5–6): 899–913.
- Pavis, S. og S. Cunningham-Burley (1999). Male youth street culture: understanding the context of health-related behaviours. *Health Education Research*, 14(5): 583–596.
- Pedersen, W. og M. Blekesaune (2003). Sexual satisfaction in young adulthood: Cohabitation, committed dating, or unattached life. *Acta Sociologica*, 46(3): 179–195.
- Pedersen, W. og K. Hegna (2003). Children and adolescents who sell sex: A community study. *Social Science & Medicine*, 56: 135–147.
- Pedersen, W. og V. Vestel (2005). Tvetydige maskuliniteter, appellerende maskulinitet: Unge muslimske menn i Oslo. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 46(1): 3–34.

- Priour, A. (2001). Respekt og samhold. Unge innvandremenn, kriminalitet og kjønnskultur. *Mannsforskning*, 1: 21–30.
- Sandberg, S. mfl. (2004). «Hvis hun er fornøyd, så blir jeg det også». Unge menn, maskulinitet og seksualitet. *Sosiologisk Tidsskrift*, 12 (4):299–322.
- Sandberg, S. og W. Pedersen (2005). «*Rett fra pikerommet, med ransel på ryggen*»? – Om ungdom som oppholdt seg rund Plata. NOVA-Rapport 06/05. Oslo: NOVA.
- Stewart, G. (1998). *Gangs*. New York: Greenhaven Press.
- Sundnes, A. (2004). Mannlighetsidealer i ungdoms fornærmelsespraksis. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 4(2): 3–19.
- St. John, C. og T. Heald-Moore (1995). Fear of black strangers. *Social Science Research*, 24: 262–280.
- Torgersen, L. (2002). Patterns of self-reported delinquency in children with one immigrant parent, two immigrant parents and Norwegian-born parents: some methodological considerations. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime prevention*, 2: 213–227.
- Torgersen, L. (2005). *Betydningen av innvandrerbakgrunn for psykiske vansker blant ungdom*. NOVA-Rapport 05/05. Oslo: NOVA.
- Trasher, F.M. (1928). *The Gang: A study of 1313 gangs in Chicago*. Chicago: Chicago University Press.
- Vestel, V. (2003). *A Community of Difference – hybridization, popular culture and the making of social relations among multicultural youngsters in «Rudenga», East side Oslo*. Avhandling dr.polit. (Sosialantropologi). Oslo, Sosialantropologisk Institutt: Universitetet i Oslo.
- Vestel, V. (2004). «Napapijri Geographic», norske flagg, og «wolla»-stilen: semiotisk kreativitet blant unge menn i et flerkulturelt ungdomsmiljø på Rudenga, Oslo øst. I: Ø. Fuglerud (red.). *Andre bilder av «de andre»*. Oslo: Pax forlag.
- Whyte, W.F. (1943). *Street Corner Society*. Chicago: University of Chicago press.
- Øia, T. (2000). *Innvandrerungdom, marginalisering og utvikling av problematferd*. NOVA-Rapport 03/00. Rapport. Oslo: NOVA.
- Øia, T. (2003). *Innvandrerungdom – kultur, identitet og marginalisering*. NOVA-Rapport 20/03. Oslo: NOVA.
- Øia, T. og L. Torgersen (2004). *Innvandrerungdom og marginalisering*. I: Ø. Fuglerud (red.). *Andre bilder av «de andre»*. Oslo: Pax forlag.

English Summary

Public spaces in city centers are often arenas for a macho street culture. In this culture it is important to be able to defend yourself and to have friends that are willing to back you in fights. It is also important to pose as dangerous in order to avoid trouble. In the article the emphasis is on adolescents in the area around the central station in Oslo. Research questions include: Which strategies do they use in order to present themselves as dangerous? What are their symbolic resources? In order to understand these strategies the article will analyze adolescent's stories of violence, emphasizing self presentation and categorizing work. The data material is qualitative interviews with 30 adolescents and fieldwork in the city centre of Oslo.

Takk til Olve Krange, Camilla J. Larsen, Leila Torgersen, Willy Pedersen, Gunnar C. Aakvaag, Anila Nauri og to anonyme referere fra Tidsskrift for Ungdomsforskning for nyttige kommentarer og innspill.

Inge Bø

PÅVIRKNING OG KONTROLL

– om hvordan vi former hverandre

kr 398,-

Overalt hvor to eller flere mennesker samles, oppstår det kommunikasjon. Dermed oppstår det også påvirkning, konformitetspress og – i sin tur – sosial kontroll. I hovedsak vil disse prosessene ha én bestemt retning, nemlig konsensus: Vær som andre i all din ferd. Denne boken handler om hva som påvirker og kontrollerer oss, og hvordan det skjer. Forfatteren illustrerer med klassiske studier og en rekke eksempler fra vår hverdag.

Boken er tverrfaglig og henter sitt stoff fra både sosialpsykologi, pedagogikk, sosiologi og sosialantropologi. Den egner seg for begynnerstudier i samfunnsfag og er også relevant for en rekke yrkesgrupper, som lærere, journalister og markedsførere.

 FAGBOKFØRLAGET

www.fagbokforlaget.no • Telefon: 55 38 88 38 • Telefaks: 55 38 88 39 • ordre@fagbokforlaget.no